

POSTANOWIENIE Z DNIA 30 CZERWCA 2004 R.
I KZP 13/04

Przepis art. 337 § 1 k.p.k. nie stanowi podstawy prawnej kontroli braków postępowania przygotowawczego, w tym także tego czy było ono prowadzone we właściwej formie.

Przewodniczący: sędzia SN E. Strużyna.

Sędziowie SN: J. Sobczak, J. Szewczyk (sprawozdawca).

Zastępca Prokuratora Generalnego: R.A. Stefański.

Sąd Najwyższy w sprawie Bronisława J., po rozpoznaniu przekazanego na podstawie art. 441 § 1 k.p.k. przez Sąd Rejonowy w O. postanowieniem z dnia 4 lutego 2004 r., zagadnienia prawnego wymagającego zasadniczej wykładni ustawy:

„Czy «pozbawieniem wolności» w rozumieniu przepisu art. 325c pkt 1 k.p.k. jest każde pozbawienie wolności, z wyjątkiem zatrzymania lub tymczasowego aresztowania wobec sprawcy ujętego na gorącym uczynku lub bezpośrednio potem, czy też tylko takie, które – *in concreto* – uniemożliwia lub utrudnia oskarżonemu realizację jego uprawnień procesowych?”

p o s t a n o w i ł o d m ó w i ć podjęcia uchwały.

UZASADNIENIE

Przedstawione zagadnienie prawne wyłoniło się na tle następującej sytuacji procesowej.

Prokurator Rejonowy w O. oskarżył Bronisława J. o to, że w dniu 13 września 2003 r. w miejscowości K. dokonał kradzieży roweru marki „Hercules” wartości 300 zł na szkodę Marianny O., to jest o przestępstwo z art. 278 § 1 k.k. Oskarżyciel publiczny nie uzasadnił aktu oskarżenia, gdyż wskazał w nim tryb uproszczony, jako właściwy do rozpoznania sprawy przez Sąd Rejonowy w O. Zarządzeniem z dnia 17 października 2003 r. upoważniony sędzia, na podstawie art. 377 k.p.k. zwrócił akt oskarżenia Prokuratorowi celem uzupełnienia braków formalnych przez „sporządzenie wraz z uzasadnieniem przez prokuratora” oraz „właściwe określenie trybu postępowania”. W uzasadnieniu zarządzenia upoważniony sędzia wskazał, iż postępowanie przygotowawcze zostało błędnie przeprowadzone w formie dochodzenia, gdyż w toku postępowania przygotowawczego podejrzany był zatrzymany, a zatem zgodnie z treścią art. 325c pkt 1 k.p.k. należało w sprawie przeprowadzić śledztwo. Ponadto wywiódł, że nie ma podstaw do zwrotu sprawy w trybie art. 345 § 1 k.p.k., gdyż pomimo nieprzeprowadzenia śledztwa dokonano wszystkich niezbędnych czynności procesowych poza podlegającymi usunięciu w trybie uzupełnienia braków formalnych aktu oskarżenia (art. 337 § 1 k.p.k.).

Na powyższe zarządzenie złożył zażalenie Prokurator Rejonowy w O., który zarzucił obrazę art. 325c pkt 1 k.p.k., polegającą na wyrażeniu błędnego poglądu, iż nawet krótkotrwałe zatrzymanie osoby podejrzanej w toku postępowania przygotowawczego skutkuje niedopuszczalnością prowadzenia go w formie dochodzenia, i tym samym niedopuszczalnością sporządzenia aktu oskarżenia przez policję. Zdaniem autora zażalenia interpretacja tego przepisu, przeprowadzona z uwzględnieniem reguł wy-

wykładni funkcjonalnej prowadzi do wniosku, że zatrzymanie jedynie wyjątkowo wyłącza możliwość prowadzenia dochodzenia – co w realiach sprawy skutkować winno uznaniem, iż prowadzenie postępowania przygotowawczego w tej formie oraz sporządzenie aktu oskarżenia w takim kształcie, jak to uczyniono, było uprawnione. W oparciu o tak sformułowany zarzut oskarżyciel publiczny wniósł o uchylenie zaskarżonego zarządzenia i przekazanie sprawy do rozpoznania w trybie uproszczonym.

Sąd Rejonowy w O. postanowieniem z dnia 4 lutego 2004 r. uznał, iż wyłoniło się zagadnienie prawne wymagające zasadniczej wykładni ustawy, i w konsekwencji sformułował przedstawione na wstępie pytanie, które na podstawie art. 441 § 1 k.p.k. przekazał Sądowi Najwyższemu do rozpoznania.

Zastępca Prokuratora Generalnego we wniosku Prokuratury Krajowej w przedmiocie zasadniczej wykładni ustawy wniósł o odmowę podjęcia uchwały z uwagi na brak znaczenia zagadnienia prawnego dla rozpoznania środka odwoławczego. W uzasadnieniu wniosku Zastępca Prokuratora Generalnego wskazał, że jego zdaniem „pozbawieniem wolności w rozumieniu art. 325c pkt 1 k.p.k. jest każde wynikające z decyzji właściwego organu uniemożliwienie osobie swobodnego poruszania się przez poddanie jej nadzorowi straży, polegające zazwyczaj ponadto na umieszczeniu jej w miejscu odosobnienia. Pozbawieniem wolności jest zatrzymanie, tymczasowe aresztowanie, odbywanie zasadniczej lub zastępczej kary pozbawienia wolności, zasadniczego lub zastępczego aresztu, kary porządkowej aresztowania, zamknięcie w zakładzie zamkniętym tytułem środka zabezpieczającego, pobyt w zakładzie leczniczym w celu przeprowadzenia obserwacji psychiatrycznej oraz pobyt w schronisku dla nieletnich lub zakładzie poprawczym. Nie ma znaczenia podstawa prawna pozbawienia wolności, a istotny jest sam fakt, iż osoba pozbawiona jest wolności. Zatrzymanie wyłącza możliwość prowadzenia dochodzenia nie tylko wtedy, gdy

ma charakter procesowy (art. 244 § 1 k.p.k.), ale i tzw. zatrzymanie porządkowe, np. zatrzymanie przez Policję ze względów porządkowych”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przedmiotem zagadnienia prawnego przedstawionego Sądowi Najwyższemu w trybie art. 441 § 1 k.p.k. mogą być tylko problemy wyłaniające się „przy rozpoznawaniu środka odwoławczego”, a więc kwestie pozostające w związku przyczynowym z rozstrzygnięciem sprawy, w której zagadnienie powstało. Trafne jest wyrażone wcześniej stanowisko Sądu Najwyższego, że „przedmiotem pytania mogą być wyłącznie kwestie pozostające w związku z rozstrzygnięciem sprawy, w której kwestia powstała. Zaistnienie zatem związku przyczynowego pomiędzy przekazaną do rozstrzygnięcia kwestią, a rozstrzyganą sprawą jest jedną z trzech przesłanek warunkujących dopuszczalność pytań do Sądu Najwyższego” (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 1993 r., I KZP 14/93, Wok. 1993, Nr 11, s. 10). Ponadto „pytanie ... musi być zatem ściśle powiązane z okolicznościami sprawy, a mówiąc wprost zaistnieć musi taka sytuacja procesowa, iż dokonanie wykładni określonego przepisu (lub przepisów) konieczne jest do prawidłowego rozstrzygnięcia sprawy” (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 1997 r., I KZP 22/97, OSN Prok. i Pr. 1998, Nr 1, poz. 17).

W niniejszej sprawie udzielenie odpowiedzi na pytanie przedstawione Sądowi Najwyższemu, nie może mieć znaczenia dla rozstrzygnięcia o zasadności bądź niezasadności zażalenia wniesionego przez Prokuratora Rejonowego w O.

Przedmiotem kontroli dokonanej w trybie art. 337 § 1 k.p.k. są warunki formalne aktu oskarżenia, a więc badane jest wyłącznie to czy akt oskarżenia zawiera w swej treści wszystkie wymagane przez ustawę elementy, bez wnikania czy odpowiadają one materiałom sprawy (por. A. Kaftal: Kontrola sądowa postępowania przygotowawczego, Warszawa 1974, s. 146).

W omawianym trybie nie podlega sprawdzeniu czy dane zawarte w akcie oskarżenia znajdują odzwierciedlenie w materiałach sprawy (R.A. Stefański w: J. Bratoszewski, L. Gardocki, Z. Gostyński, S.M. Przyjemski, R.A. Stefański, S. Zabłocki: Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2004, t. II, s. 552).

Przepis art. 337 § 1 k.p.k. nie stanowi podstawy prawnej kontroli braków postępowania przygotowawczego, w tym także tego czy było ono prowadzone we właściwej formie. W uchwale z dnia 25 marca 2004 r., I KZP 43/03 (OSNKW 2004, z. 4, poz. 36) Sąd Najwyższy słusznie stwierdził, iż „sąd dokonując kontroli wstępnej aktu oskarżenia w trybie art. 339 § 3 pkt 3 k.p.k., zobowiązany jest badać przesłanki warunkujące dopuszczalność prowadzenia w danej sprawie postępowania uproszczonego (art. 469 k.p.k.), zarówno od strony formalnej (tj. korelację formy prowadzonego w sprawie postępowania przygotowawczego ze wskazaniem trybu postępowania sądowego), jak i od strony materialnej (czy postępowanie przygotowawcze było legalne, tzn. odpowiadało wymogom ustawowym przewidzianym dla danego rodzaju postępowania)”.

W rozpoznawanej sprawie akt oskarżenia nie zawierał uzasadnienia, gdyż został sporządzony po przeprowadzeniu dochodzenia. Konsekwencją tego było wskazanie w akcie oskarżenia trybu uproszczonego, jako właściwego do rozpoznania sprawy. Formalnie akt oskarżenia odpowiada więc wymogom określonym w art. 332 § 1 i 3 k.p.k.